

Molde kommune
Rådhusplassen 1
6413 MOLDE

Saksbehandler, innvalgstelefon
Anne Waagø-Hansen,

Vedtak i klagesak fra settestatsforvalter - dispensasjon for etablering av akvakulturanlegg - Molde kommune - Romstalsfjorden - Kleppskjæret / Tautragrunnen - kommunens vedtak omgjøres og søknaden avslås

Statsforvalteren i Trøndelag har behandlet klage over Molde kommunes vedtak om å innvilge søknad om dispensasjon fra Interkommunal plan for Romsdalsfjorden for akvakulturanlegg på Kleppskjæret i Molde kommune. Statsforvalteren har etter en gjennomgang av saken kommet til at vilkårene for å gi dispensasjon ikke er oppfylt, jf. plan- og bygningsloven § 19-2 andre ledd. Vi omgjør derfor kommunens vedtak og avslår søknaden.

Vi viser til brev fra Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet 24. oktober 2024 hvor Statsforvalteren i Trøndelag oppnevnes som settestatsforvalter til å behandle klagesaken.

Sakens bakgrunn

Statsforvalteren gir i det følgende et kort sammendrag av sakshistorikken. Vi viser for øvrig til sakens dokumenter.

SalMar Oppdrett søkte 01. juni 2023 om dispensasjon fra arealformålet bruk og vern av sjø og vassdrag i Interkommunal plan for Romsdalsfjorden vedtatt 22. juni 2017 for å kunne etablere ny akvakulturlokalitet «Kleppskjæret» 1,4 km øst for Tautra i Molde kommune. Det fremgår av saksdokumentene at Salmar Farming AS er tiltakshaver.

Det omsøkte akvakulturanlegget er mellom 800 og 900 meter langt, og ca. 300 meter bredt. Omfanget på anlegget vil utgjøre to rekker med merder med til sammen 16 merder i tillegg til fortøyninger under vann og flåte.

Figur 1: Oversiktsbilde

Søknaden er begrunnet med et behov for tilstrekkelig lokalitets-MTB (maksimal tillatt biomasse) i forhold til de tillatelsene selskapet har i område PO5. I tillegg begrunnes søknaden med et behov for erstatningslokalitet og vi gjengir følgende fra søknaden:

«SalMar har i dag lokalitetene Setevika og Setevika Nord i Julsundet. Her har det vært akvakulturvirksomhet i flere tiår. På grunn av videre prosjektering og bygging av Møreaksen har vi fått beskjed fra Statens Vegvesen at disse vil være utilgjengelig for videre drift fra 2023».

Søknaden ble supplert og ansett fullstendig av kommunen den 1. september 2023.

Kommunen sendte saken på høring og vi gjengir hovedtrekkene sammenstilling av innkommende uttalelser. Vi viser for øvrig til uttalelsene i sin helhet som er en del av saksdokumentene.

Merknader i forbindelse med nabovarsling

Helge Øverås: For å minimere påvirkningen på nærområdet, bør støyende virksomhet plasseres så langt unna bebyggelse som mulig. Søknaden mangler en konsekvensanalyse, og det er ikke tilstrekkelig vist hvordan anlegget vil påvirke strandsonen, forurensning og kystfiske. Anlegget er planlagt i utkanten av Tautragrunnen, et populært område for hobbyfiskere, og det er nødvendig å ta hensyn til fuglebestanden på Tautra.

R. Heggdal AS ved Reidar Heggdal viser i sine merknader til at området hvor anlegget skal etableres har gitt attraktive fiskemuligheter, og har generert turisme og verdiskapning. Det er ønskelig at SalMar kun benytter lokaliteten i en tidsbegrenset periode, da det er godt fritidsfiske i området.

Uttalelser fra berørte myndigheter

Naturvernforbundet Molde og Statsforvalteren i Møre og Romsdal fraråder dispensasjon og begge påklaget vedtaket. Vi gjengir derfor kun fra klagene under eget punkt.

Fiskeridirektoratet fraråder dispensasjon og viser til at anlegget vil medføre konflikt for de tradisjonelle fiskeriinteressene i forhold til arealbruk, samt i forhold til gyteområdet for lange. Frarådingen begrunnes i usikkerhet rundt og manglende kunnskap om omfang av og eventuell negativ påvirkning på garnområdet og gyteområdet for lange.

Vestnes kommune fraråder dispensasjon og begrunner det med at det vil være uheldig å gi dispensasjon fra den interkommunale planen for Romsdalsfjorden, da planen er utarbeidet med et helhetlig perspektiv og involvering fra næringen. Anlegget er planlagt nær Tautragrunnen, et viktig

fiskeområde med flere fiskeriinteresser. Dispensasjon vil kunne ha stor negativ påvirkning på laks og sjørretet i fjordbassenget, spesielt på grunn av lakselus fra oppdrettsnæringen, som truer sjørreteten og påvirker naturmangfoldet negativt.

Molde og Romsdal Havn fraråder dispensasjon begrunnet i at omsøkte lokasjon etter deres syn vil forårsake økt risiko for skipene som seiler til/fra Åndalsnes, Langfjorden, Tomrefjorden og ankringsområde sør for Tautra samt at området vil forringes som fiskefelt for profesjonelle og fritidsfiskere.

Møre og Romsdal fylkeskommune fraråder dispensasjon begrunnet med at lokalisering av akvakulturanlegg er vurdert og fastsatt i plangrunnlaget. Forankringene til anlegget vil også være i konflikt med hensynsone friluftsliv. På grunn av nasjonalt verdifullt kulturlandskap og kulturmiljø på Tautra frarådes det sterkt at det gis dispensasjon til ny akvakulturlokalitet i området.

Kystverket fraråder dispensasjon og viser til at akvakulturanlegg med omsøkt plassering vil føre til ulemper og økt risiko for uønskede hendelser hva gjelder sjøtrafikk.

NTNU Vitenskapsmuseet viser til at det er potensiale for kulturminner under vann som kan bli påvirket av anlegget. Før Vitenskapsmuseet kan gi en endelig uttalelse, må det gjennomføres en tilleggsutredning av mulige kulturminner. Denne utredningen bør være en faglig vurdering, utført som en undersøkelse med en arkeolog fra NTNU Vitenskapsmuseet som deltar i en ROV-kartlegging av ankerpunktene og tilstøtende områder, samt en visuell besiktigelse av inngrepspunktene. Tiltakshaver oppfordres til å ta direkte kontakt med NTNU Vitenskapsmuseet for videre dialog.

Molde kommune behandlet saken i Hovedutvalg for teknisk plan, næring og miljø den 28. november 2023 og fattet følgende vedtak:

«Hovedutvalg for teknisk, plan, næring og miljø er positive til å gi dispensasjon fra formålet bruk og vern av vassdrag med tilhørende strandsone i Interkommunal plan for Romsdalsfjorden for etablering av akvakulturanlegg. Utvalget ber Kommunen arbeide videre med saken med sikte på å innvilge dispensasjon. Dispensasjonen gis etter Pbl §19-2 arealformålet og gjelder frem til revidering av sjøarealplanen. (...)»

Kommunen opplyser i sitt saksfremlegg at administrasjonen innstilte på å avslå søknad om dispensasjon og det ble vist til at forholdet til naturmangfoldloven og dispensasjon fra arealformålet på sjøbunnen ikke var godt nok opplyst.

SalMar Oppdrett AS supplerte saken i januar 2024 med blant annet presiseringer rundt formålene det søkes dispensasjon fra samt vurdering etter naturmangfoldloven.

Molde kommune ved administrasjonen ga dispensasjon den 24. februar 2024 etter å ha innhentet supplerende informasjon fra søker. Dispensasjon gis midlertidig frem til revidering av interkommunal plan for Romsdalsfjorden.

Både Statsforvalteren i Møre og Romsdal samt Naturvernforbundet Molde klaget på vedtaket.

Molde kommune ved Hovedutvalg for teknisk, plan, næring og miljø behandlet klagen i møte 21. mai 2024. Klagene ble ikke tatt til følge.

Saken ble sendt til Statsforvalteren i Møre og Romsdal den 3. juni 2024 for endelig klagebehandling. Ved brev av 24. oktober 2024 ble Statsforvalteren i Trøndelag oppnevnt som settestatsforvalter til å avgjøre klagesaken.

Klagen

Vi gjengir i det følgende utdrag fra begge klagene:

Naturvernforbundet Molde:

«Naturvernforbundet mener det blir feil å sammenligne den eksisterende lokaliteten i Julsundet, som allerede har ført til en negativ innvirkning på det marine livet i nærområdet, med en lokalitet som ikke har blitt utsatt for forurensning. Forskjellen i spredning og konsekvensene av lakselus til vandrende anadrom fisk kan også nevnes.»

«Oppdrettsanlegget er et stort tiltak. Vi må etterlyse en vurdering av reguleringsplanplikten i § 12-1, 3 ledd i plan- og bygningsloven.»

«Vi viste til Miljødirektoratet sin Naturbase der vi fant viktige marinbiologiske data som ikke var synliggjorte i søknaden fra Salmar. Vi la ved et kart for østsiden av Tautra som viser utbredelsen av en større tareskogforekomst, med kun stortare, i et bølgebesskyttet område. Tareskog er den viktigste marine naturtypen. Konsekvensene for livet i tareskogen, på grunn av blant annet forurensning fra et oppdrettsanlegg på østsiden av Tautra, er fortsatt ikke vurdert.»

«Møreaksen er et politisk omstridt prosjekt og blir rett som det er en sak i Stortinget sin spørretime. Sist i spørretimen den 14.2.24. Da kom det på nytt fram i svar fra samferdselsministeren at eventuell oppstart av Møreaksen ikke er vedtatt av Stortinget.

Vår konklusjon er at Møreaksen derfor ikke kan brukes som argument for å flytte lokaliteten fra Julsundet til Kleppskjæret. På den måten svikter hele grunnlaget i det administrative vedtaket.»

«Vedtaket gjelder fram til revidering av interkommunal plan for Romsdalsfjorden. Dersom planen ikke blir revidert, innebærer vedtaket en varig dispensasjon. Vi mener at en midlertidig dispensasjon bør ha en avgrenset gyldighet.»

«Et minimumskrav til en vurdering etter naturmangfoldloven må være at kravene i hver enkel bestemmelse blir synliggjorte og vurderte. Et tema må blant annet være den samlede belastningen av lusepresset for anadrom fisk. Det kan bli vesentlig ved flytting av lokaliteten bort fra Julsundet.

Lakselus slipper larvene sine fritt i sjøen, og de driver med strømmen. Etter det vi kjenner til går hovedstrømmen i Julsundet nordover. Et oppdrettsanlegg ved Kleppskjæret vil få en klart uheldig plassering med tanke på nærliggende elver og fiskevandringene østover i fjordsystemet. En viktig del av kunnskapsgrunnlaget må være behovet for en undersøkelse av sjøbunnen under og tilgrensende influensområde. Muligheten for funn av koraller er et eksempel. Dette burde vært gjennomført før det ble gitt dispensasjon.»

Statsforvalteren i Møre og Romsdal

«Ved høyring har vi vurdert ønska lokalisering av anlegget saman med den kunnskapen som finnest om naturverdiar og kva påverknad tiltaket kan ha på desse verdiane. Det er dokumentert ein negativ påverknad frå lakselus på både sjøaure og laks i produksjonsområdet, og i vassdraga nærast til anlegget. Området blir også nytta til fritidsfiske. I tillegg har vi rådd til at ny lokalitet først blir vurdert ved revisjon av Interkommunal plan for Romsdalsfjorden.

Aktøren sine anlegg i Julsundet (Setevika og Setevika N) blir berørt av fylling i sjø i anleggstida til Møreaksen. For å møte den utfordringa med behov for erstatningslokalitet i ei avgrensa tidsperiode, har vi foreslått vilkår som snevrar inn bruken av lokaliteten til anleggstida. Det vil føre til aktivitet på lokaliteten Kleppeskjæret ei avgrensa stund, når lokalitetane Setevika og Setevika N ikkje kan vere i bruk.

I vår uttale ved høyring har vi varsla klage på vedtak der det ikkje blir satt vilkår om at lokaliteten berre kan nyttast som erstatningslokalitet i anleggstida til Møreaksen. Vi underbygger vår klage med:

Vurdering av natur og miljøverninteressene

Anadrom fisk

Det går ikkje fram av saksdokumenta om ny lokalitet ved Tautra vil føre til auke i biomasse oppdrettsfisk i fjorden totalt sett. SalMar opplyser likevel at det er eit mål for SalMar å ha tilstrekkeleg lokalitets-MTB i forhold til dei løyva (tillatelses-MTB) selskapet har i PO5.

Vi minner om at produksjonsområdet (PO5) er i gul sone i trafikklyssystemet og at det ikkje skal vere ei auke i produksjonen i denne sona. Dette inneber at 10-30% av laksesmolten i produksjonsområdet sannsynlegvis døyde som følgje av lakselus i 2022. SalMar har likevel relativt nyleg fått dispensasjon til å auke produksjonen ved lokalitet Myrane, Rekdal.

Departementet skal annakvart år, basert på påverknaden av lakselus på vill laksefisk, gjere ei vurdering av om produksjonskapasiteten skal justerast i eit produksjonsområde, jf. produksjonsområdeforskrifta. Lakselus er den største påverknaden på anadrom laksefisk i område og årsaka til at produksjonsområde har gult nivå (Status for norske laksebestander i 2023). Det er derfor viktig å vurdere korleis ny lokalitet vil påverke lusepresset, spesielt for vill anadrom fisk.

Eit større lusepress ved Tautra vil påverke bestanden av sjøaure i dei nærliggande vassdraga negativt. Nokon av elvane som vil bli mest påverka er Sør-Heggdalselva, Nord-Heggdalselva, Fiksdalselva, Storelva i Tomrefjorden, Flatelva, Skjerdingselva, Daugstadelva, Tressa, Skorgeelva og Hjelvikelva. Bestandar av sjøaure i elver lengre unna kan også bli påverka, da sjøaure kan bruke område opp til 100 km frå oppvekstelva for næringssøk.

I Vitenskapeleg råd for lakseforvaltnings temarapport for sjøaure i 2022, blir lakselus kategorisert å ha stor påverking på bestandsstørrelsen av sjøaure i svært mange vassdrag i Romsdalen. Dette påverkar den økologiske tilstanden til vassdraga, og gjer at dei ikkje oppnår miljømåla etter vassforskrifta.

Vi kjenner til at postsmolt laks frå Romsdalsfjorden svømmer ut Julsundet og Midfjorden. Det er fleire svært viktige lakseelver i Romsdalsfjorden, til dømes det nasjonale laksevassdraget Rauma. Ny lokalitet kan føre til at lusepresset ved Tautra og ut Midfjorden blir høgare.

Lakselus er vurdert til største negative påverknad for sjøaure i elvane, og det må vurderast om ny lokalitet vil bidra til meir konflikt med miljømåla i vassforskrifta om god økologisk tilstand. Med bakgrunn i dokumentert negativ påverknad frå lakselus på både sjøaure og laks i produksjonsområdet, og i vassdraga inntil anlegget, rår vi i frå å gje dispensasjon der dette fører til ei auka biomasse totalt sett i fjordsystemet. Ein ny lokalitet utan avgrensa bruk i anleggstida opnar for dette.

Korallar

NGU gjennomførte i 2017 analyser av sjøbotnen i Romsdalsfjorden. Det ble registrert mange moglege førekomstar i Julsundet, som i etterkant også er bekrefte med video. Kartlegginga av sjøbotnen dekker ikkje heile ryggen som strekk seg frå botnen og opp mot Tautra aust, og denne ryggen kan være eit godt leveområde for korallar. For å avklare om det er korallar her, rår vi til ROVKartlegging. Dette vil uansett vere eit krav i ei eventuell framtidig utsleppsløyve for lokaliteten. Å gjennomføre ROV-kartlegging vil opplyse saka, jf. forvaltningslova § 17 som gjeld utgreiings- og informasjonsplikt før vedtak.

Friluftsliv

Området blir nytta til fritidsfiske. Sjøen aust for Tautra er nytta til å sette ut teiner. Gyteområde for lange tilseier god fiskeplass for fritidsfiske. Vi viser til Fiskeridirektoratet som har gjort greie for fiskeriinteressene i området, og som frarår dispensasjon.»

Vi viser for øvrig til klagen i sin helhet

Statsforvalterens syn på saken

Statsforvalterens myndighet som klageinstans

Statsforvalteren er klageinstans for kommunens vedtak etter plan- og bygningsloven (pbl), jf. § 1-9 femte ledd, og delegasjonsvedtak fra departementet.

Statsforvalterens avgjørelse bygger på de opplysninger som kommer frem i det skriftlige materialet som er oversendt fra kommunen, så vel kommunens egne opplysninger som de opplysninger klager har fremlagt.

Statsforvalterens myndighet i klagesaken følger av forvaltningsloven (fvl.) § 34. Statsforvalteren kan prøve alle sider av saken, og kan også ta hensyn til nye omstendigheter. Statsforvalteren skal vurdere de synspunkter klageren kommer med, og kan også ta opp forhold som ikke er berørt av klageren. Det skal legges stor vekt på hensynet til det kommunale selvstyre ved prøving av det frie skjønn. Statsforvalteren kan stadfeste, oppheve eller fatte nytt vedtak i saken.

Klagefrist og rettslig klageinteresse

Klagerne er part i saken og klageberettiget, jf. fvl. § 28. Klagen er levert i tide, jf. fvl. § 29. Vilkårene for å behandle klagen er oppfylt, jf. fvl. §§ 28 – 34.

Innledende merknader

Før det kan gis tillatelse til etablering av akvakultur, herunder etablering av nytt oppdrettsanlegg, er det flere vilkår i akvakulturloven som må være oppfylt. Et av vilkårene er at akvakulturen ikke er i strid med vedtatte arealplaner etter plan- og bygningsloven, jf. akvakulturloven § 15 første ledd bokstav a. Det følger av forarbeidene at fiskeriforvaltningens kompetansebegrensning etter bestemmelsen ikke vil gjelde dersom plan- og vernemyndigheten har gitt dispensasjon fra areal- eller verneplan for et konkret omsøkt akvakulturtiltak, se. Ot.prp.nr.61 (2004-2005) s. 68). Slik søknad om dispensasjon er fremsatt og gjenstand for klagebehandling i dette tilfellet.

Søker har i sitt tilsvarende svar til Statsforvalteren sin klage datert 4. april 2024 redegjort for hvordan tillatelsessystemet for produksjon av laks fungerer og at anlegget ikke vil medføre at det blir vekst i produksjon for området som helhet og dermed ikke en økning av lakselus i området. Til dette ønsker vi å knytte en bemerkning om at vår vurdering i hovedsak gjelder omsøkte lokasjon og de hensynene som skal ivaretas der med eventuell spredningsfare derfra. En helhetlig forvaltning av sjøområdene i regionen og vurderinger rundt dette gjøres blant annet gjennom revisjon av planen med har i utgangspunktet ikke relevans i en dispensasjonsvurdering.

Vi bemerker at kommunens vedtak ikke inneholder vilkår om at aktivitet ved eksisterende lokasjoner Setevika og Setevika Nord i Julsundet skal opphøre ved oppstart av nytt anlegg.

Etter at kommunen vedtok dispensasjon og behandlet klagen, ble ny Nasjonal transportplan vedtatt i juni 2024. I planen er Møreaksen ikke blant de prosjektene som blir prioritert, men kom i gruppen prosjekter som er omtalt som utviklingsportefølje. Det presiseres under dette punktet at *«Det er ikke rom for å realisere prosjektene i Statens vegvesens utviklingsportefølje i sin nåværende form i tolvårsperioden.»* Statsforvalteren støtter derfor klagers anførsel om at begrunnelsen for å gi dispensasjon ut fra denne begrunnelsen er svekket.

Kommunen har i liten grad gjort egne vurderinger av de innspillene som har kommet inn. Dette har gjort at vår vurdering i hovedsak er gjort basert på søkers egne opplysninger og vurderinger, noe som er en svakhet ved kommunens vedtak. Dette gjelder også vurdering av prinsippene i naturmangfoldloven hvor kommunen viser til søkers vurdering. Det følger av lovteksten at vurderingen skal fremgå av vedtaket. Kommunen har ansvaret for at prinsippene brukes når de fatter vedtak som berører natur. Den som fatter vedtak, kan bygge på kunnskap som følger saken, men må gjøre en selvstendig vurdering av det omsøkte og forholdet til naturmangfoldet i området. Vi er derfor enig med klager i at kommunens egen vurdering av prinsippene er mangelfulle.

Selv om vedtaket lider av mangler, har vi likevel besluttet å behandle klagen.

Planstatus

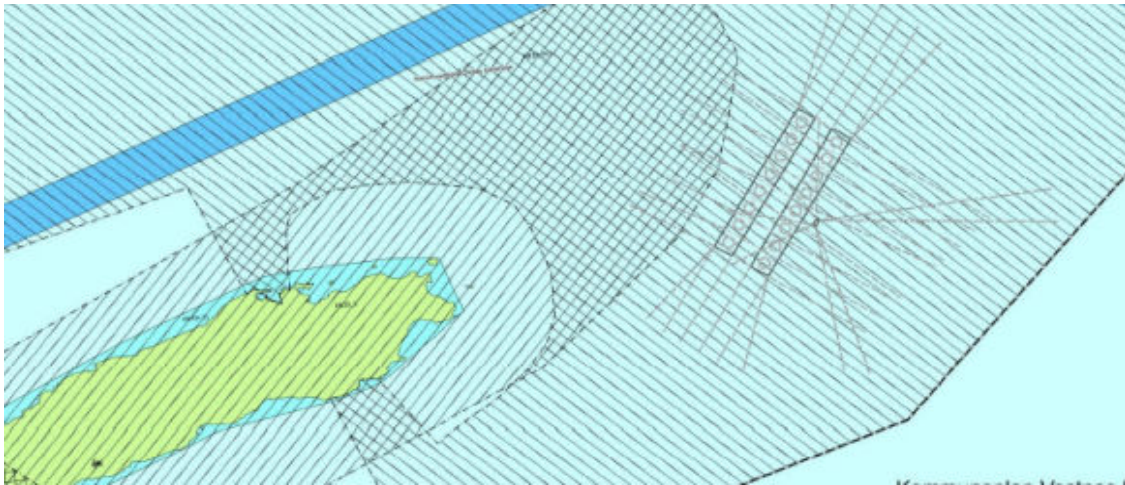
Det er Interkommunal plan for Romsdalsfjorden (IPR) vedtatt 22. juni 2017 som gjelder for omsøkte lokalitet. Planen gjelder for kommunene Nesset, Rauma, Molde, Vestnes og Midsund.

For det omsøkte arealet gjelder hovedformålet Bruk og vern av sjø og vassdrag, med tilhørende strandsone. På sjøbunnen gjelder formålet Fiske vist som gyteområde.

Hensynssone infrastruktur gjelder for hele det omsøkte området hvor det i plandokumentet er angitt som type Ferdseil.

Hensynssone Friluftsliv gjelder for deler av området og i planen er det under § 3 angitt at sonen «er formålsovergripende og viser utstrekning av aktivitet der tettheten er størst.» Videre er det i planen gitt følgende retningslinjer om hensynssone friluftsliv: «Dette er område der det er registrert hovedaktivitet av ferdsel for friluftsliv og der skal det tas særlige omsyn til friluftsliv. Friluftsliv med småbåt og landopphold skal kunne utøves innenfor sonen. Tiltak som hindrer tilgang eller bruk til friluftsmål skal unngås. Det skal gjennomføres avbøtende tiltak for å forebygge eventuelle skadevirkninger av mulige tiltak.»

Til sist er området vist med restriksjoner for bevaring kulturmiljø H 570.

Det fremgår under planens felles bestemmelser § 3 at «Nye tiltak skal være innenfor avsatt formål/underformål».

Planen med bestemmelser er rettslig bindende, jf. pbl. §§ 11-6.

Behov for dispensasjon

Omsøkt lokasjon for tiltaket er ikke i samsvar med avsatt formål jf. § 3 i Interkommunal plan for Romsdalsfjorden og er derfor betinget av dispensasjon jf. pbl. § 19-2.

Dispensasjon

Dispensasjon kan gis i visse tilfeller, jf. pbl. § 19-2. To vilkår må være oppfylt for at dispensasjon kan gis. Det første vilkåret er at hensynene bak bestemmelsen det dispenseres fra, hensynene i lovens formålsbestemmelse eller nasjonale eller regionale interesser ikke blir vesentlig tilsidesatt ved at det gis dispensasjon. Det andre vilkåret er at fordelene ved å gi dispensasjon må være klart større enn ulempene etter en samlet vurdering. Begge vilkårene må være oppfylt for å kunne gi dispensasjon.

Når det gjelder dispensasjon fra arealplaner, er terskelen særlig høy på bakgrunn av at området er vurdert og avklart gjennom en bred prosess. Dette bekreftes i forarbeider, jf. Ot.prp nr. 32 (2007-2008) s. 242 som følger:

"Avvik fra arealplaner reiser særlige spørsmål. De ulike planene er som oftest blitt til gjennom en omfattende beslutningsprosess og er vedtatt av kommunens øverste folkevalgte organ, kommunestyret. Planene omhandler dessuten konkrete forhold. Det skal ikke være en kurant sak å fravike gjeldende plan.

Dispensasjoner må heller ikke undergrave planene som informasjons- og beslutningsgrunnlag. Ut fra hensynet til offentlighet, samråd og medvirkning i planprosessen, er det viktig at endringer i planer av betydning ikke skjer ved dispensasjoner, men behandles etter reglene om kommuneplanlegging og reguleringsplaner."

Den aktuelle planen er en interkommunal plan som er utarbeidet for å ivareta regionale hensyn og sikre en helhetlig utvikling på tvers av kommunegrensene, noe som tilsier at det kan være en forventning om at man skal utvise ytterligere varsomhet med å dispensere fra planer som gjelder i fellesskap med flere kommuner.

Vurdering av saken

Blir hensynene vesentlig tilsidesatt

Det første spørsmålet er om hensynene bak bestemmelsen det søkes dispensasjon blir "vesentlig tilsidesatt". Ordlyden må forstås slik at ikke enhver negativ innvirkning på de hensynene som skal ivaretas er tilstrekkelig til at det kan anses å foreligge en vesentlig tilsidesettelse. Den samlede vurderingen av de elementene som anses å representere en tilsidesettelse, eller ha en negativ innvirkning på de relevante hensynene, må anses å ha et kvalifisert preg, jf. Agder lagmannsretts dom LA-2015-197645.

Det følger av forarbeidene til plan- og bygningsloven at ordlyden "vesentlig tilsidesatt" innebærer at det normalt ikke vil være anledning til å gi dispensasjon når hensynene bak bestemmelsen det søkes om dispensasjon fra fortsatt gjør seg gjeldende med styrke, jf. Ot.prp. nr. 32 (2007-2008) s. 242.

I det følgende vil vi gi en fremstilling av hensynene som gjør seg gjeldende. Vurderingstemaet blir deretter om disse blir vesentlig tilsidesatt.

Bruk og vern av sjø og vassdrag, med tilhørende strandsone

For den omsøkte lokasjonen gjelder hovedformålet Bruk og vern av sjø og vassdrag, med tilhørende strandsone. På sjøbunnen er det lagt inn underformål for gyteområde.

Det fremgår av planbestemmelsen til arealformålet 7.1 hvilke hensyn som gjelder for området: "Området er fellesområde for underformålene ferdsel, fiske, friluftsliv, naturområder. Ved forvaltning av disse områdene skal det tas spesielt hensyn til disse underformålene." Andre hensyn som skal vektlegges fremgår av hensynssone for ferdsel for hele området samt friluftsliv i området hvor anlegget er forankret i sjøbunnen.

Naturområder

I klagene er det vist til at anlegget vil påvirke anadrom fisk i området negativt på grunn av større lusepress. Naturvernforbundet beskriver eksponeringen som følger: «Lakselus slipper larvene sine fritt i sjøen, og de driver med strømmen. Etter det vi kjenner til går hovedstrømmen i Julsundet oppover. Et

oppdrettsanlegg ved Kleppskjæret vil få en klart uheldig plassering med tanke på nærliggende elver og fiskevandringen østover i fjordsystemet.»

I klagen fra Statsforvalteren er det vist til at «Det er dokumentert ein negativ påverknad frå lakselus på både sjøaure og laks i produksjonsområdet, og i vassdraga nærast til anlegget.». Også potensiell påvirkning på områder lengre unna blir nevnt: *Eit større lusepress ved Tautra vil påverke bestanden av sjøaure i dei nærliggande vassdraga negativt. Nokon av elvane som vil bli mest påverka er Sør-Heggdalselva, Nord-Heggdalselva, Fiksdalselva, Storelva i Tomrefjorden, Flatelva, Skjerdingselva, Daugstadelva, Tressa, Skorgeelva og Hjelvikelva. Bestandar av sjøaure i elver lengre unna kan også bli påverka, da sjøaure kan bruke område opp til 100 km frå oppvekstelva for næringssøk.*

I Vitenskapeleg råd for lakseforvaltnings temarapport for sjøaure i 2022, blir lakselus kategorisert å ha stor påverking på bestandsstørrelsen av sjøaure i svært mange vassdrag i Romsdalen. Dette påverkar den økologiske tilstanden til vassdraga, og gjer at dei ikkje oppnår miljømåla etter vassforskrifta.

Vi kjenner til at postsmolt laks frå Romsdalsfjorden svømmer ut Julsundet og Midfjorden. Det er fleire svært viktige lakseelver i Romsdalsfjorden, til dømes det nasjonale laksevassdraget Rauma. Ny lokalitet kan føre til at lusepresset ved Tautra og ut Midfjorden blir høgare.

Kommunen viser i sin klagebehandling til Salmar sin redegjørelse rundt dette temaet som beskriver en utvikling i løpet av de årene som næringen har eksistert med utvikling av bedre produksjonsutstyr og utvikling av nye produksjonsmetoder. Vi gjengir følgende fra selskapets redegjørelse:

«En lovende, og relativt ny teknologi som er under utprøving er dypdrift. Her senkes merdene med fisk ned til 25 – 80 meter. Lakselusa lever i øvre vannlag, fra 0 til 10 meters dybde. Med dypdriftsteknologi holdes fisken på dypere vann enn i de vannlag der lusa holder til, og man unngår lusepåslag og påfølgende formering av lus. Dypdrift forutsetter at lokaliteten er dyp nok, og at det er tilstrekkelig vanngjennomstrømming i dypere vannlag. Sett i forhold til mange andre lokaliteter i området vil Kleppskjæret ha både tilstrekkelig dybde og strøm, noe som gjør lokaliteten svært egnet for dypdrift. SalMar har allerede startet med uttesting av dypdrift på enkelte lokaliteter i andre områder. Dypdrift er planlagt igangsatt i 2024 på Setevika og Setevika Nord, og Kleppskjæret er vurdert til å kunne være en svært aktuell lokalitet for dypdrift i fremtiden.»

Det er positivt at det utvikles nye metoder for å hindre lakselus. Som det fremgår av notatet, er dette imidlertid en ny metode som er under utprøving, og vi kan ikke se at det er opplysninger i saken som gir oss grunn til å se bort fra Vitenskaplig råd sin temarapport fra 2022. Statsforvalteren er derfor enig med klager i at det ikke kan utelukkes at ny lokalitet vil kunne føre til negativ påvirkning fra lakselus.

I klagen er det også vist til at det er mulig forekomster av koraller og tareskog i området som vil kunne få negativ påvirkning ved utslipp. Salmar svarer på anførselene om tareskog og viser til at tareskogen ligger ca. 1 km unna det omsøkte anlegget. Salmar viser til andre akvakulturlokaliteter «hvor det ikke er funnet signifikant påvirkning på tareskogen ved Tautra».

Ett av formålene som er listet opp under § 1 i planbestemmelsene er å sikre naturverdier. Potensialet for at anlegget vil ha negativ påvirkning på natur legges til grunn for at vi er enige med klager.

Friluftsliv

Det har kommet inn flere merknader/uttalelser til søknaden som beskriver området som viktig for fritidsfiskere. Følgende gjengis fra merknader til nabovarsel:

«Omsøkt område ligg i utkanten av Tautragrunnen. Det er eit mykje brukt område til fiske og fangst av hummer, krabbe og kreps. Nermeste grunnen er Tautragrunnen og Måseskjæret. Sjølve anlegget ligg i område med line, garn og krepsefiske.»

Det har også kommet merknad fra Heggdal Fjord- og Fiskeferie som driver fiskeferie ca 2 km fra den omsøkte lokaliteten. Vi gjengir følgende fra merknadene:

«Våre turistfiskere driver fiske i nærheten av den omsøkte lokaliteten, og det vil derfor være noen potensielle konflikter. Det har vært gode fangster på 100-130 meters dybde ved eller i nærheten av den omsøkte lokaliteten, bl.a. av lange og lysing. Dette er et attraktivt fiske, og genererer turisme og verdiskaping til vår bedrift og andre turistanlegg.»

Kommunen har i sitt vedtak vurdert friluftslivsverdiene i området som følger:

«Etablering av et oppdrettsanlegg vil hindre allmennhetens ferdsel på sjøen i det området hvor anlegget ligger, og det vil ha en viss privatiserende effekt på sjøarealet rundt anlegget. Det fremgår i høringsuttaler og nabomerknader at arealet er i bruk som destinasjon for fritidsfiske for hele regionen. Et akvakulturanlegg i dette vil redusere mulighetene for fritidsfiske. Imidlertid påpekes det av tiltakshaver at anlegget, og fortøyningene, skal holdes utenfor de viktigste områdene for fritidsfiske på Tautragrunnen. Man vil dermed fremdeles ha anledning til å benytte området til fritidsfiske.»

Som nevnt over, inngår friluftsliv i hovedformålet og skal tillegges stor vekt selv om hensynssone friluftsliv er avmerket. Også allemannsretten gjelder i disse sjøarealene og som merknadene fra naboer og berørte myndigheter peker på, har området stor verdi som dette. Anlegget beslaglegger et stort areal og med en forbudssone på 100 m i tillegg rundt anlegget, fortrenkes friluftinteressene i så stor grad at vi anser hensynet til friluftsliv som tilsidesatt.

Ferdsel

Det omsøkte anlegget ligger i sin helhet innenfor hensynssone ferdsel som også er et hensyn som er særlig trukket frem som viktig innenfor arealformålet.

Kystverket frarådet dispensasjon og vi gjengir følgende fra uttalelsen:

«Søkar ynskjer å etablere akvakulturanlegg i sjøområde som i arealplan for Romsdalsfjorden ligg med føremål «bruk og vern av sjø og vassdrag med tilhøyrande strandsone,» og er i vassflata omfatta av omsynssone «infrastruktur». Denne er sett med omsyn til eksisterande farlei- og navigasjonssystem og sjøtrafikken sitt etablerte trafikkmonster i farvatnet.»

Kystverket meiner at eit akvakulturanlegg med plassering slik som skissert i søknaden vil føre til ulempe og auka risiko for uønskte hendingar for sjøtrafikken slik den brukar farvatnet i dag. Dette med bakgrunn i følgjande nautiske tilhøve som ein kortfatta nemner under:

- *Anlegget kjem inn i kvit sektor frå Årnesklubben fyrlykt*
- *Anlegget vert liggande nært tøynet mellom Romsdalsfjorden og Midfjorden og preferert ruteval for den aller største tonnasje i farvatnet. Blant der 300 meter lange cruisebåtar som vil kome til å passere relativt nært opp til anlegget med 18-20 knops fart. Jf. referanseruter eller predefinerte seglingsruter vist med raude liner på kartskissa over.*
- *Anlegget vert liggjande midt i leia frå og til ankringsområdet sør av Tautra for fartøy som skal til Nyhamna.»*

Kommunen gjør i sitt vedtak følgende vurdering av uttalelsen:

«Det er også påpekt at anlegget vil være til hinder for hensynssone infrastruktur. Til dette vil Kommunen bemerke at endelig tillatelse til anlegget må gis av Kystverket, som må ta stilling eventuell konflikt mellom anlegget og ferdsel. Vi vil videre bemerke at anlegget er plassert utenfor farledene.»

Etter vår mening vil det være uheldig å gi dispensasjon etter at fagmyndigheten har vært såpass tydelig om negative konsekvenser ved tiltaket. Uttalelsen fra Kystverket viser behovet for å avklare ferdsel gjennom en helhetlig vurdering for planområdet ved en revisjon av planen i stedet for en enkeltstående dispensasjon hvor man kun har den ene lokasjonen å ta stilling til.

Fiske

Fiske er det siste hensynet innenfor hovedformålet som det skal tas spesielt hensyn til forvaltning av områdene.

Fiskeridirektoratet har gitt følgende uttalelse til søknaden:

«Vi vurderer med bakgrunn i foreliggende kunnskap at det er forhold som kan tilsi at en dispensasjon som omsøkt vil kunne medføre konflikt for de tradisjonelle fiskeriinteressene i forhold til arealbruk, samt i forhold til gyteområdet for lange.

Med fokus på god sameksistens er det ikke ønskelig at områdene for passive redskap (garn og teiner) beslaglegges mer enn høyst nødvendig. Ved en eventuell tillatelse vil vi forutsette at det stilles vilkår om at arealbeslaget begrenses så mye som mulig, særlig fortøyningene i vestlig retning slik at de legger minst mulig beslag på områdene for passive redskap. Videre at det ved planlegging og utlegging av installasjoner i sjø skal tas kontakt med lokale fiskarlag og fiskere som benytter det aktuelle området.

Vi antar at kommunen har vurdert om det er behov for å sikre regionalt og lokalt fiskarlag mulighet til medvirkning i saken.

Med bakgrunn i usikker og manglende kunnskap om omfang av og eventuell negativ påvirkning på garnområdet og gyteområdet for lange kan ikke Fiskeridirektoratet tilrå dispensasjon i denne saken.

Med bakgrunn i usikkerhet rundt og manglende kunnskap om omfang av og eventuell negativ påvirkning på garnområdet og gyteområdet for lange kan ikke Fiskeridirektoratet anbefale dispensasjon i denne saken.»

Kommunen vurderer i sitt vedtak at *«Registrert profesjonell fiskeaktivitet i dette området er relativt begrenset.»*

Det er i vedtaket ikke satt vilkår som nevnt av Fiskeridirektoratet og ut fra informasjonen som foreligger, vil det etter vår mening kunne oppstå en interessekonflikt hvor berørte parter ikke er informert eller involvert i prosessen.

Statsforvalteren har på grunnlag av det ovennevnte kommet til at hensynene bak bestemmelsen det dispenserer fra blir «vesentlig tilsidesatt» dersom det gis dispensasjon for omsøkte akvakulturanlegg. For å kunne gi dispensasjon, må begge vilkårene i pbl. § 19-2 være oppfylt, og av dette følger at dispensasjon for det omsøkte akvakulturanlegget derfor ikke kan gis.

Konklusjon

Statsforvalteren har kommet til at vilkårene for å gi dispensasjon fra arealformålet i Interkommunal plan for Romsdalsfjorden ikke er oppfylt.

På bakgrunn av ovennevnte og med hjemmel i forvaltningsloven § 34 fatter Statsforvalteren følgende

Vedtak:

Molde kommunes vedtak av 14.02.2024 omgjøres, og søknad avslås.

Klagen har ført frem.

Statsforvalterens vedtak er endelig og kan ikke påklages videre i forvaltningen, jf. forvaltningsloven § 28.

[Statsforvalteren gjør oppmerksom på at når et vedtak blir endret til gunst for en part, kan vedkommende søke om å få dekket vesentlige sakskostnader som har vært nødvendige for å få endret vedtaket, jf. fvl. § 36. Kravet må settes frem for Statsforvalteren senest 3 uker etter at dette vedtaket er mottatt.]

Med hilsen

Mari Høvik (e.f.)
seniorrådgiver
Kommunal- og justisavdelingen

Anne Waagø-Hansen
seniorrådgiver
Kommunal- og justisavdelingen

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Statsforvalteren i Møre og Romsdal
NATURVERNFORBUNDET I MOLDE
Møre og Romsdal fylkeskommune
Norges teknisk-naturvitenskapelige
universitet
MOLDE OG ROMSDAL HAVN IKS
Fiskeridirektoratet

Postboks 2520
Nybøvegen 10
Fylkeshuset, Postboks 2500

Hamnegata 8
Pb. 185 Sentrum

6404 MOLDE
6410 MOLDE
6404 MOLDE
7491 TRONDHEIM

6413 MOLDE
5804 BERGEN

AUKRA KOMMUNE	Kommunehuset Nyjordvegen 12	6480	AUKRA
RAUMA KOMMUNE	Vollan 8A	6300	ÅNDALSNES
VESTNES KOMMUNE	Rådhuset Brugata 10	6390	VESTNES
KYSTVERKET ÅLESUND NØRVE	Postboks 1502	6025	ÅLESUND
SALMAR FARMING AS	Industriveien 51	7266	KVERVA